

naar toegegaan en in dat onbezette Frankrijk werden vooral de Amerikaanse consulaten door tallozen belegerd die hoopten er een visum voor toelating tot de Verenigde Staten te krijgen. Zulk een visum werd alleen verleend wanneer men bewijzen kon dat men in Amerika niet de overheid tot last zou komen – er waren dus, als men niet in Amerika over de nodige tegoeden beschikte, garantie-verklaringen (*affidavits*) van derden nodig. Waren nu alle moeilijkheden opgelost als men zulk een garantie-verklaring (die in de regel telegrafisch bij zakelijke of persoonlijke relaties aangevraagd was) kon tonen? Geenzins. De Amerikaanse consuls hadden van de *Assistant Secretary of State* te Washington onder wie de immigraties ressorteerden, instructie ontvangen, het verlenen van visa met name aan Joden drastisch te beperken; daarbij werd vooral het argument gebruikt dat zich onder die Joden Duitse geheime agenten konden bevinden. Meer dan een gelegenheidsargument was dat niet – het beleid van de bedoelde *Assistant Secretary of State*, Henry Breckinridge Long, werd, zoals wij al in ons vorige deel (in hoofdstuk 9) aanstipten, bepaald door het streven, het Joodse bevolkingsdeel in de Verenigde Staten zo klein mogelijk te houden.

Hoeveel Nederlanders in mei en juni '40 in Frankrijk getracht hebben, een Amerikaans visum te verwerven, weten wij niet. Velen onder hen reisden in de tweede helft van mei en de eerste van juni naar de plaats waar, dat wist men, een vliegverbinding met Amerika bestond: Lissabon (er vormde zich daar dus een Nederlandse vluchtelingenkolonie), maar er waren enkele duizenden die bij het naderen van de Duitse legers tot hun wanhoop Frankrijk niet konden verlaten, en wij nemen aan dat na Frankrijks capitulatie inderdaad veruit de meesten hunner in onbezet Frankrijk terechtkwamen.

Aanvankelijk had de Spaanse regering goedgevonden dat vluchtelingen tot Spanje toegelaten werden, ook als niet vaststond wanneer of hoe zij Spanje of Portugal weer zouden verlaten; ook Portugal was vlot geweest met het verlenen van visa. Op 25 juni evenwel (Frankrijk had toen gecapituleerd maar de *Wehrmacht* had de Frans-Spaanse grens nog niet bereikt) annuleerde de Portugese regering alle inmiddels verleende visa en maakte de Spaanse regering bekend dat zij vluchtelingen die via Spanje naar Portugal wilden gaan, geen doorreis-visum meer zou verlenen. Het was van Vredenburg duidelijk dat hij alleen dan iets ten gunste van de zich in onbezet Frankrijk bevindende Nederlandse vluchtelingen kon bereiken, indien in Madrid en Lissabon aangetoond kon worden dat de betrokkenen slechts voor zeer korte tijd in Spanje en Portugal opgenomen behoeften te worden, aangezien zij spoedig naar de Nederlandse overzeese gebiedsdelen zouden kunnen vertrekken. Hij besloot spoorlags naar Madrid te reizen teneinde